

az ezerarcú Médiaistenné. Balogh Endre pedig akkor a legjobb, ha Médiaistent játszik. A nulladik ciklust nem igazán élveztem, zötyögött a történet, inkább a poénok vitték a szöveget, aztán ahogy az oldalak haladtával vékonyodtak a cselekményszálak és erősödött a leíró, monologizáló és egyéb aspektus, úgy lett egyre jobb a kötet. Az első olvasásnál a fenti okok miatt sikerült a második ciklus internetes szövegfoszlányaival szemben olyan ellenállást tanúsítanom, hogy nem is bírtak hatni. Másodjára viszont igyekeztem befogadóbb lenni, és meg is érte. Minden szempontból ez a legjobb része a könyvnek: releváns, nyelvi- leg gazdag, mintha tényleg többen írták volna, és még legitimálja is az első novella esetlenségét – hogy idézhető dolgokat is mondjak.

„Ez van” – mondja Balogh Endre könyve, és valóban: ez van. Már megtehetem, hogy a fociról és a szerelemről, vagy pontosabban – mintha nem ugyanaz lenne – a foci és a líra metszéspontjáról szóló novellát a vége felé olvasom, mert a jó dolgokat szeretem a végére hagyni, a többin meg jobb mielőbb túlesni. De a *Timi-Tomi játékot* még úgy tologatom, hogy valahogy azért álljon össze a dolog történeté, sőt regénnyé, és legyen Happy End.

LANG ÁDÁM

(*FISZ Könyvek, Budapest, 2008,*
96 oldal, 1800 Ft)

BENEDEK SZABOLCS: *Budapest vőlegényei*

Történelem és történetek érzékeny egymásba szövődése – ez adja Benedek Szabolcs új könyvének rajzolatát. Háromgenerációs családregegy széles társadalmi tablóval: kis magyar história.

A narrátor Tóth Bence történész, aki elmondja nagyszülei és szülei életének jellemző körülményeit, kulcseményeit, és saját személyiségfejlődésén is végigkaulauzolja az olvasót. A paraszti világban gyökerező családon átgyalogolt a 20. század világháborústól, mindenestől, miközben az egyik nagyapa gépállomási munkássá lesz, a gyerekek, unokák közül némelyik pedig értelmiségivé. A tanyáról, faluról érkező középső generációt a fővárosi tanulóévek után megveszékhelyre sodorja a megélhetés kényszere, az elbeszélőnek azonban a fővárossal kapcsolatos kezdeti idegenségérzete, ellenszenva a folyamatos megismerésen át a teljes otthonosságban oldódik fel. Tóth Bence ráadásul Budapestről írta PhD-dolgozatát, így alaposan ismeri annak nemcsak helyszíneit, de históriáját is. Amikor felelevenít a családi legendáriumból egy-egy ide kötődő élményt, vagy saját külső-belső történéseit meséli-elemzi, mindig eszébe jut valami kapocs a kitágult és eltűnt időhöz.

A díszletet a Margit híd, a proletár Váci utca, a Duna-korzó, a Vár, a Móríz Zsigmond körtér, Rákospfalva, bérházak, lakótelepek, kolégiumok, a családi házas külváros adja, miközben megidéződik a nagyszülők tanyája, faluja, miként a közpárosi, napfényes szülői panel. Történetek elevenednek meg '56-ból, IV. Béla vagy az interregnum korából, a lacipecsenyének „nevet adó” uralkodóról, Buda el- és visszavételéről, a dualizmus várospolitikájáról, a bombázások és deportálások idejéből, az ötvenes-hatvanas-hetvenes évek focijáról, zenéjáról, s kap egy-két bekezdést a könyvben György barát és Tichy Lajos, SS tiszt és Savoyai Jenő, Szulejmán és Kádár János is.

Vagyis a családtörténetet át- meg átszövik a (fő)városismereti kitérők (megjegyzések, politika-, gazdaság-, kultúr- vagy hadtörténeti fejtegetések, mininovellák), amelyek kihagyhatók lennének a regény szövetéből – ám ne feledjük, ez az elbeszélő tudása a világról, ezekből a szituációkból, karakterekből is épül személyisége.

A szereplők értékrendje változik, s nem csak generációk viszonylatában. Vannak statikusabb és fejlődőképesebb jellemek, az epizódokban felvillanó értékek is különbözőek, számtalan világszemlélet, magatartás ábrázolódik a műben,

ám mégis fellelhető a sokféleség állandósága, s több évtizedes vagy akár évszázados esemény érték-szembeállításai mögött is fölsejlik az elbeszélő nézőpontja, sőt akár politikai elvei. Nem véletlenül nyilatkozta Benedek: „a történelem nem más, mint az emberi élet és az emberi kultúra folytonossága”. Csak a háttér cserélődik, az ember lényege nem, következteti ki Tóth Bence nagyapja gondolatát: „történelmi históriákból és élményekből együttesen leszúrt tapasztalat, hogy hiá-

ba telnek az évszázadok, régebben is olyanok voltak az emberek, mint manapság, és józan számítással nézve ugyanolyanok lesznek ezután is”.

Ez az állandóság biztosítja az áthallásokat: a 16. századi főurak pártviszályainak is lehet mára vonatkoztatható olvasata. Miként a mostani kulturális közrajongást is megfricskázza a szerző, amikor a fordulat idején emigrálókról szólva megemlíti Márait, aki „egész életművét arra tette föl, hogy keserédesen nosztalgikus emlékművet állítson a számára etalonként és első számú ideaként megnyilvánuló polgári világnak. Ami Magyarországon talán soha nem volt – avagy legföljebb zárványok és csökevények formájában létezett.”

Benedek történelmi érdeklődése eddigi munkái alapján is nyilván-

való volt, itt viszont a főhős közvetlen családi felmenőinek, valamint saját felnőtté érésének szerelmi szála fűzött meséjét (kereséstörténetét) teszi posztmodernül töredezetté a szerző historikus figyelme. Ám a regény ennek ellenére, vagy ezzel együtt lebilincselő: egyszerre könnyed, mert olvasmányos, ugyanakkor mély, mert plasztikusan árnyalt.

JENEI GYULA

(Pont Kiadó, Budapest, 2008,
252 oldal, 2240 Ft)

ANTONIA ARSLAN: *Pacsirtavár*

A 20. századot sokan nevezik a genocídiumok évszázadának is. A szót a tudományos irodalomban először Raphael Lemkin zsidó származású lengyel ügyvéd használta 1944-ben. Szóhasználat a század első két nagy népirtásához kötődik: az I. világháború alatt az Oszmán Birodalomban az örmények ellen, és a II. világháborúban Európában a zsidósággal szemben elkövetett tömeggyilkosságokhoz. Lemkin helyesen ismerete fel, hogy ezek a bűncselekmények nem egyszerű tömegmészárlások voltak. Alaposan megvizsgálta az oszmán és a náci vezetők embergyűlölő politikai céljait, módszereit, és arra a következtetésre jutott,

hogy amit tettek, az nem más, mint egy teljes nemzet elpusztításának kísérlete. Ez utóbbi fogalom tudományos elnevezése a genocídium.

Magyar nyelven az örmény nép szenvedéséről nem sokat olvashatunk eddig Franz Werfel *Musza Dagb negyven napja* című regénye óta. 2007-ben fontos könyv jelent meg Nikolaj Hovhanniszján tollából *Örmény genocídium* címmel, amely a vérengzés történelmi hátterét mutatja be. Az irodalmi vonalat erősíti, hogy idén megjelent Antonia Arslan *Pacsirtavár* című könyve magyar nyelven is. A padovai egyetem visszavonult professzor asszonyának ez az első regénye. Örmény származása ellenére nem válik elfogulttá, ami igen nagy szó, ha magunk elé idézzük azt az elképesztő szenvedést, amelyet az örményeknek kellett kiállniuk azokban az években.

Az olvasó családregegyet tart a kezében. A könyv egy olyan jómódú, az Oszmán Birodalom anatóliai területein maga teremtette jólétben élő örmény család történetét mutatja be, amelyet szó szerint bedarált a történelem. Igazi mikrotörténelem: az egyes családtagok sorsa mind egy-egy mozaikkocka, melyek egymás mellé téve tízezernyi más családdal együtt jelenítik meg több mint másfél millió örmény pusztulását.

A békebeli világ bemutatásának minden sorában érződik a feszült-